

נייר עמדה בנושא

הצעת חוק הגבלות על סרבני גט במאסר כפייה, התשע"ו–2016

מבוא

"חוק בתי דין רבניים (קיום פסקי דין של גירושין), התשנ"ה–1995" מסמיך את בתי הדין הרבניים להוציא צווי הגבלה נגד סרבן גט המסרב לקיים פסק דין שנפסק נגדו בעניין גירושין. על פי החוק, ניתן בין השאר להורות על מאסרו של סרבן הגט. כיום נמצאים בבתי הכלא כמה סרבני גט המרצים תקופת מאסר זה כמה שנים עקב סרבנות עיקשת מתוך נקמנות בבנות זוגם.

הצעת החוק הנוכחית מבקשת להרחיב את הסנקציות המוטלות על סרבני הגט השוהים בכלא, בעיקר מן ההיבט הדתי: לא לאפשר להם אוכל כשר למהדרין או להשתתף בשיעורי תורה או לשהות באגף התורני (לש"ס).

המבט היהודי

- העגינות כטרגדיה:** כשביקשו חכמינו זיכרונם לברכה לתאר את גודל הטרגדיה של ירושלים כשהייתה החברה בשיא שפלותה לאחר החורבן, הם השוו אותה לעגונה: "איכה ישבה בדד [...] היתה כאלמנה" (איכה א, א) – אלמנה אין כתיב כאן אלא כאלמנה שהלך בעלה למדינת הים" (איכה רבה א, ג). הרמב"ם משווה את האישה הכלואה בנישואיה בעל כורחה לשבויה (משנה תורה אישות יד, ח), וחלק מן הפוסקים אף משווים את הצורך להתיר את העגונה לצורך להציל נפש (עובדיה יוסף, יביע אומר, חלק ו, סימן ג).
 - המאסר ככלי חוקי לכפיית גט:** חכמינו לא הסתפקו בהצהרות על מסכנותה של העגונה, ונתנו בידי הדיינים כלים להתמודד עם סרבנים אכזריים, וקבעו שבמקרים קיצוניים, ניתן אף לנקוט עונש גופני כדי לשכנע סרבן גט לתת גט לאשתו (שולחן ערוך, אבן העזר, סימן קנד, סעיף כא). למעשה, עונש המאסר הוא העונש החמור ביותר המקובל כיום בבתי הדין הרבניים נגד סרבן הגט.
 - שלילת זכויות דתיות מסרבן גט:** מי שמתאכזר כל כך על אשתו, אינו יכול לטעון שהוא שומר תורה ומצוות. על התנהלות מעין זו אומר הנביא ישעיה: "כִּי תֵבְאוּ לְרְאוֹת פְּנֵי, מִי בִקֵּשׁ זֹאת מִיְדְּכֶם רְמֵס חֲצָרִי" (ישעיהו א, יב).¹
- נוסף על זה, סרבן הגט מסרב למעשה לבצע פסק שפסק נגדו בית הדין. מלבד החומרה הרבה הנובעת מן העובדה שהוא מעגן את אשתו, סירובו לקיים פסק דין שנפסק בבית דין הוא עילה לנקיטת סנקציות חמורות הנזכרות בהלכה, ודווקא בתחום הדת, שהלכה היא שמי שמסרב לקיים פסק דין חייב נידוי. ואם הוא עומד בסירובו, הסנקציות נגדו הולכות ומתרבות (שולחן ערוך, חושן משפט, סימן יט, סעיף ג), עד שניתן לאסור ללמד אותו תורה או לצרף אותו למניין (שולחן ערוך, יורה דעה, סימן שלד, סעיף א). ודאי שסרבן הגט אינו יכול לטעון שהוא מהדר בשמירת תורה ומצוות ולדרוש אוכל כשר למהדרין.

לסיכום: רבני "צהר" רואים חשיבות רבה בפתרון מצוקתן של הנשים העגונות, ותומכים בהצעת החוק האמורה לעיל.

¹ וראה דברי ר' יהודה הלוי: " החקים השכליים [=חוקי המוסר המושתתים על ההיגיון] הם הקדמות והצעות לתורה הא-להית. קודמות לה בטבע ובזמן. אי אפשר בלעדיהם בהנהגת איזו קהלה שתהיה מבני אדם, עד שקהל הלסטים אי אפשר שלא יקבלו הצדק ביניהם. ואם לא, לא היתה מתמדת חברתם" (ספר הכוזרי, מאמר ב, סעיף מח).